

BAHOUDDIN NAQSHBAND VA NAQSHBANDIYA TARIQATI

Yakubova Sitora Sharifovna

BMTI akademik litseyi o'qituvchisi

yakubovasitora@gmail.com

+998934757528

Annotatsiya: Ushbu maqolada Bahouddin Naqshband hayoti, uning ma'naviy qarashlari hamda Naqshbandiya tariqatining shakllanishi va rivojlanishi yoritiladi. Naqshbandiylik islom tasavvufidagi eng yirik tariqatlardan biri bo'lib, uning asosiy g'oyasi "Dil ba yoru, dast ba kor" tamoyiliga asoslanadi. Maqolada tariqatning Markaziy Osiyo va jahon islom madaniyatidagi o'rni, shuningdek, uning inson ma'naviyatini yuksaltirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Bahouddin Naqshband, Naqshbandiya, tasavvuf, tariqat, "Dil ba yoru, dast ba kor", zohidlik, tazkiya an-nafs, Buxoro, murshid, murid.

Annotation: This article discusses the life of Bahaud-Din Naqshband and the development of the Naqshbandi Sufi order. The Naqshbandi order is one of the most influential Sufi traditions in Islam, based on the principle "Dil ba yoru, dast ba kor" ("Heart with God, hand at work"). The article highlights the historical role of the order in Central Asia and its significance in spiritual and moral development.

Keywords: BahaudDin Naqshband, Naqshbandi order, Sufism, tariqa, "Dil ba yoru, dast ba kor", asceticism, purification of the soul, Bukhara, spiritual guide, disciple.

Аннотация: В данной статье рассматриваются жизнь Бахауддина Накшбанда и формирование Накшбандийского тариката. Накшбандийский тарикат является одним из крупнейших направлений исламского суфизма, основанным на принципе «Дил ба ёру, даст ба кор» («Сердце с Богом, руки в труде»). В статье анализируется историческая роль тариката в Центральной Азии и его значение в духовном воспитании человека.

Ключевые слова: Бахауддин Накшбанд, Накшбандийский тарикат, суфизм, тарика, «Дил ба ёру, даст ба кор», аскетизм, очищение души, Бухара, наставник, ученик.

KIRISH

Bahouddin Naqshband - XIV asrda yashab ijod qilgan buyuk mutasavvif va Naqshbandiya tariqatining asoschisidir. U Buxoro yaqinidagi Qasri Orifon qishlog'ida tug'ilgan bo'lib, butun umrini insonni ma'naviy poklanish va Allohga yaqinlashtirish g'oyasiga bag'ishlagan. Naqshbandiylik tariqati Markaziy Osiyoda shakllanib, keyinchalik butun islom dunyosiga tarqalgan eng yirik tasavvufiy yo'nalishlardan biri

hisoblanadi. Bu tariqat boshqa soʻfiylik yoʻllaridan farqli ravishda hayotdan voz kechishni emas, balki mehnat va jamiyat ichida yashagan holda Allohni zikr qilishni targʻib etadi.

ASOSIY QISM

Bahouddin Naqshband XIV asrda yashab oʻtgan buyuk tasavvuf allomasi va Naqshbandiya tariqatining asoschisidir. U 1318-yilda Buxoro yaqinidagi Qasri Orifon qishlogʻida tavallud topgan. Uning toʻliq ismi Muhammad Bahouddin ibn Muhammad al-Buxoriy boʻlib, u yoshligidan diniy ilm va maʼnaviyatga katta qiziqish bilan qaragan. Bahouddin Naqshband dastlabki taʼlimni oʻz qishlogʻi va Buxoro madrasalarida olgan. U fiqh, hadis va tasavvuf ilmlarini chuqur oʻrganib, oʻsha davrning mashhur shayxlari taʼsirida maʼnaviy kamolotga erishgan. Uning ustozlari orasida mashhur mutasavviflar ham boʻlib, ular orqali u tasavvufning amaliy va axloqiy jihatlarini mukammal oʻzlashtirgan. Naqshband oʻz hayotida oddiylik, mehnatsevarlik va halollikka katta eʼtibor bergan. U “Dil ba yoru, dast ba kor” (“Koʻngil Allohda, qoʻl mehnatda”) tamoyilini asosiy hayotiy qoida sifatida ilgari surgan. Bu gʻoya insonni dunyodan voz kechmasdan, balki jamiyat ichida yashagan holda maʼnaviy poklanishga chaqiradi. Uning tasavvufiy yoʻli keyinchalik Naqshbandiya tariqati deb atalib, butun Markaziy Osiyo, Eron, Hindiston va Turkiya hududlariga keng tarqalgan. Bu tariqatning asosiy xususiyatlaridan biri — zikrni ichki (xufya) tarzda bajarish va tashqi koʻrsatishdan uzoq boʻlishdir. Bahouddin Naqshband 1389-yilda vafot etgan va uning maqbarasi hozirgi kunda Buxoro yaqinidagi Qasri Orifon qishlogʻida joylashgan. Bu joy islom olamida muhim ziyorat maskanlaridan biri hisoblanadi. Uning merosi bugungi kungacha saqlanib, Naqshbandiya tariqati orqali insonlarni maʼnaviy poklik, halollik va mehnatsevarlikka undab kelmoqda. Bahouddin Naqshbandning maʼnaviy taʼlimoti “sukutda zikr”, “xilvatda jamiyat” kabi tamoyillarga asoslangan. U insonni tashqi dunyodan uzilish emas, balki ichki poklanish orqali kamolotga yetishishga chaqirgan. Naqshbandiylik tariqatining eng mashhur shiori - **“Dil ba yoru, dast ba kor”** (“Koʻngil Allohda, qoʻl ishda”) boʻlib, bu tamoyil insonni ham ruhiy, ham amaliy hayotda muvozanatli boʻlishga undaydi. Naqshbandiya tariqati tez orada Buxorodan Markaziy Osiyo, Eron, Hindiston, Turkiya va hatto Usmonli imperiyasiga qadar yoyildi. Bu tariqatning keng tarqalishiga uning sodda, ammo chuqur maʼnaviy gʻoyalari sabab boʻldi. Naqshbandiylikda murshid (ustoz) va murid (shogird) munosabatlari muhim oʻrin tutadi. Murshid shogirdni nafaqat diniy bilimlar, balki axloqiy poklik va ruhiy tarbiya orqali ham yetishtiradi. Tariqatning asosiy amaliy usullaridan biri - zikrni ichki (xufya) tarzda bajarishdir. Bu usul insonni riyodan saqlab, samimiy ibodatga yoʻnaltiradi.

XULOSA

Bahouddin Naqshband asos solgan Naqshbandiya tariqati islom tasavvufida muhim oʻrin tutadi. U insonni mehnatsevarlik, halollik va maʼnaviy poklikka

chorlaydi. Bugungi kunda ham bu ta'limot inson tarbiyasi va axloqiy kamolotida o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Naqshbandiylik g'oyalari nafaqat diniy, balki umuminsoniy qadriyatlar sifatida ham qadrlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi", 6-jild. Toshkent, 2003.
2. Navoiy, A. "Nasoyim ul-muhabbat".
3. Trimingham, J. S. *The Sufi Orders in Islam*. Oxford University Press.
4. Buxoro tarixi va tasavvuf manbalari.

